

Pääkirjoitus

Käsissä olevassa *niin & näin* numerossa ilmestyy joitakin tekstejä, joissa sivutaan filosofian ja filosofien arkipäivän praktisia käytäntöjä. Ainakin jokainen klassikkoja tutkinut tietää, että tutkimukseen on hyvä liittää joku alaluku klassikon kontekstia valaisemaan, vaikka itse analyysseissa tällaiset vaikutusyhteydet sulkeistuisivatkin, jopa unohtuisivat. En kuitenkaan viittaa tällaiseen “metodologiseen” pyrkimykseen, vaan siihen että esimerkiksi suomalaisen akateemisen filosofian kohdalla kysyttäisiin, miksi se on muodostunut sellaiseksi kuin on; ketkä ovat tai ovat olleet päättämässä, kenelle virat tai apurahat annetaan ja myönnetään; miksi juuri ne ovat viroissa, apurahapaikoilla tai tutkijakouluissa, jotka niissä ovat — tai miksi jotkut eivät ole saaneet virkoja tai apurahoja tutkimuksiansa ja käännöstöidensä tueksi? Millaisia virallisia ja vähemmän virallisia menetelytapoja suomalaisen filosofian historiassa on esiintynyt; millaisia kiistoja on käyty, ketkä niissä ovat voittaneet ja hävinneet; millaisiin kriteereihin arviot ovat perustuneet, ovatko nämä kriteerit olleet ankaran filosofis-tieteellisiä; jos ovat, niin miten tällaiset kriteerit on määritelty ja ketkä ne ovat määritelleet, ketkä taas eivät; miten ja missä määrin näitä kriteerejä on sovellettu käytäntöön, ovatko myös muunlaiset kriteerit vaikuttaneet jne.?

Vastaus kysymykseen, miksi suomalaisen akateemisen filosofian henkinen ja materiaallinen kenttä on muotoutunut juuri sellaiseksi kuin on, ei varmasti ole yksinkertainen. Juuri siksi näitä kysymyksiä pitäisi tutkia ja eritellä. Ainakaan allekirjoittanut ei kuitenkaan tiedä, että suomalaisessa yliopistofilosofiassa vakavasti tutkittaisiin filosofien ja filosofioiden suomalaista tuotantotapaa ja tuotantosuheteita. Ehkä syynä on se, että tällainen tutkimus ei ole “filosofiaa”, vaan esimerkiksi “sosiologiaa”, eikä näin ollen kuulu kohdallisten filosofien kysymysten esityslistalle. Tai sitten kukaan nyt vain ei ole sattunut tutkimaan asiaa. Kukaan ei vain satu olemaan teoreettisesti kiinnostunut siitä, miksi esimerkiksi juuri ne henkilöt ovat filosofian viroissa kuin nyt ovat.

Olisi mielenkiintoista lukea arvioita siitä, miksi jo edesmennyt Raili Kauppi on edelleenkin ainoa naispuolinen professori suomalaisen

filosofian historiassa; tai siitä, mikä todella on ollut muun muassa Jaakko Hintikan virallinen ja epävirallinen osuus Helsingin, Turun ja Tampereen yliopistojen virantäytöissä. Nuoren polven filosofille Hintikka ei ole vain suuri tiedemies vaan myös suorastaan myyttisin mittoihin kasvanut “taustavoima” suomalaisen filosofian edelleen vaikuttavissa institutionaalisissa järjestelyissä. Allekirjoittanut on koko oman, kaksitoistavuotisen akateemisen filosofian harrastuksensa ajan kuullut vanhemmilta kollegoiltaan — varsinkin ilta- ja aamuyön tunteina — toinen toistaan mielenkiintoisempia ja hurjempia huhuja ja tarinoita 60- ja 70-luvun virantäytöjen kähminnöstä, likaisista apurahakuvioista, hävinneiden jopa itsemurhiin johtaneista kohtaloista ja muusta, mitä ei varsinkaan viisauden rakastajien kohdalla hevillä haluaisi todeksi uskoa. Tieteellisen koulutuksen saanut ja omaksunut allekirjoittanut kuitenkin luottaa vain ja ainoastaan analyysin ja monipuolisen keskustelun voimaan ja sen tähden haluaisi lukea tieteellisesti päteviä ja metodologisesti ankaria tarkasteluja suomalaisen filosofian historian väitetyistä junailuista ja ilkeistä tempuista. Tällaisia selväviä tutkimuksia ei kuitenkaan ole olemassa — vain huhuja ja juoruja sekä katkeria, ivallisia tai voitonriemuisia kuiskauksia illanviettojen pikkutunneilla.

Ehkä mitään tutkimisen arvoista, saati hämähämyksiä ja epäselvyyksiä, ei edes löydy. Jos asiat olisivatkin näin onnellisesti, niin tämä pitäisi kuitenkin perustelluin argumentein osoittaa, eikä vain pyytää siihen hyväntahtoisesti uskomaan ja luottamaan — kai nyt filosofian ja uskonnon välillä jotakin eroa on.

Saattaa myös olla niin, että filosofin koulutus on sellainen, että sen läpikäytyään vakuuttuu siitä, että virkoihin valitaan parhaat, parhaiden kriteerit ovat neutraaliudessaan yleispätevät; filosofit eivät juonitele, vedä kotiinpäin, suosi kavereitaan, aja omaa etuaan, ole shovinisteja, politikoi, syrji tai suosi — ja vaikka tällaisia häijyjä temppejuja tekisivätkin, niin vain “vapaa-ajallaan”, mutta kun pätevyksiä ja kelpoisuuksia arvioidaan, osaavat pitää filosofian ja politiikan visusti erillään.

Tai ehkä filosofi haluaakin vain olla rauhasa ja rauhassa tehdä omaa tutkimustaan. Ehkä hänessä on tässä kohtaa pikkuriikkinen juni-

kasta poliittikkoa, koska oivaltaa, ettei oman akateemisen urakehityksen kannalta välttämättä ole hyvä olla “liian sosiologinen”, sillä eihän sosiologian alaan kuuluva tutkimus lisää *filosofista* pätevyyttä, jota taas ei koskaan voi olla liikaa, kun viroista ja apurahoista kilvoitellaan.

Jos filosofi kuitenkin päättäisi valita aiheeseen “suomalaisen filosofian historian”, niin tutkimuksessa kannattaisi paneutua filosofisteoreettisista kysymyksistä esitettyihin filosofisteoreettisiin tulkintoihin ja keskusteluihin tai sitten hankkiutua sellaisen toimikunnan jäseneksi, jonka virallisena tehtävänä on suomalaisen filosofian historian kirjoittaminen. Tällöin toimikunnan asettajat ja muut jäsenet varmaankin pitäisivät jo pelkällä olemassaolollaan huolen siitä, että teoksesta (jopa teossarjasta!) tulee riittävän positiivinen, hauska, juhmallinen, monipuolinen, diplomaattinen, hienotunteinen, filosofisteoreettinen, menneisyyden ikävät kiistat omaan arvoonsa jättävä ja monella muulla tapaa yhteisymmärrykseen, toveruuteen ja onnelliseen loppuun pyrkivä “arvoteos”.

Totuus ylimpänä arvonaan *niin & näin* kuitenkin haluaa vastedes tarjota palstatilaansa myös kaikille niille, jotka haluavat avata suomalaisen filosofian menneisyyttä ja nykyisyyttä vaikkapa seuraavien Thukydiddeen sanojen hengessä.

Joka edellä esitettyjen todisteiden perusteella otaksuu asiain olleen vanhalla ajalla suunnilleen kuvailemallani kannalla, se ei suinkaan erehdy, jos hän ei toisaalta luota liiaksi kertomuksiin, joita runoilijat ovat pukeneet ihannoivaan muotoon, aihettaan koristaen ja laajentaen, eikä toisaalta kronikoitsijoiden teoksiin, jotka on sepitetty ennemmin kuulijain korvaa miellyttäväksi kuin todenperäisiksi, koska heidän tarinoitaan ei voida todentaa ja useimmat niistä ovat ajan mittaan muuttuneet niin satumaisiksi, ettei niitä voida pitää tosina. (Thukydidēs, Peloponnesolaissä)

Mikko Lahtinen